ԳՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1496—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—7—ՓԵՏՐՎԱՐ—1874

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 180 գր.
» Գաւառաց » 40 մէճ.
Վերամնայ Կ. Պոլսոյ » 90 գր.
» Գաւառաց » 50 մէճ.
Ուրաքանչիւր թերթի գին 50 փր.
Պանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 զուրուշ, երկու անգամի համար 2 զուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ ստակագրութիւն կ'ընուի։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց համար ու ծախքը խմբագրութեան վրայ։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակներ եւ իցէ գրութիւն խմբագրի—Յովսէփեան պիտի ուղղուի, Գալաթիա, Զինիլի խան, Մասիսի գրասենեակը։

Ձեռքու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԳՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 7 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բաղաքական մեծամեծ գեղջերու վրայ ժամանակն երբեմն կարեւոր ըլլալը կը ապացուցանէ։ Շատ անգամ դաշնի յիշատակարաններ կամ տերութեան թուղթեր երեւան կելլեն, որք ապագայից միայն կը բանան եղելութեանց գաղտնիքը։ Բայց Իտալացի Լամարմորա զօրապետն, որ Իտալիոյ Նախկին Նախարարութեան Նախագահն էր, թերեւս Գաղղիոյ համակրութեան համար՝ 1866ի պատերազմին վրայ՝ Գ. Տը Պիսմարքի գաղտնիքն ապագային չպահեց։ Ինչպէս ասկէ առաջ ալ յիշած էինք, Լամարմորայի հրատարակած տետրակը Գերմանական խորհրդարանին մէջ վիճաբանութեան մը պատճառ եղաւ, ուր Գ. Տը Պիսմարք յայտարարեց թէ՝ իր դէմ եղած հրատարակութիւնները սուտ էին։ Բայց Լամարմորա՝ լռութիւնը դարձեալ խըզեց, և իր գրքին մէջ հրատարակած գրութեանց ստուգութեանը վրայ պնդելով, նորէն երկու գրութիւն ալ հրատարակութեան տրաւ, գրութիւնք՝ որք բոլոր Եւրոպական լրագրաց մէջ օրինակուեցան և մեծ արձագանք հանեցին։ Կըսուի թէ Իտալիոյ կառավարութիւնն անգամ կասկածել սկսած է որ իր և Գերմանիոյ մէջ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները վտանգի չենթարկին, զրպ ընականաբար պահպանել կուզէ։

Գ. Տը Պիսմարք՝ վիճաբանութեան միջոցին՝ Գերմանիայէն երկիր տալու խոստումը ժխտած և ծանուցած էր թէ 1866ի պատերազմին ժամանակ Հունգարացիներն Աւստրիոյ դէմ ապըստամբեցնելու համար իրեն վրայ եղած ամբաստանութիւնը պարզապէս զրպարտութիւն մ'է՝ իր համարումն ազարտելու նպատակաւ երեւան հանուած։ Բայց Լամարմորա զօրապետն այս մասին իր տալիք յայտարարութիւնը հաստատելու համար Իտալիոյ տերութեան քով Բրուսիոյ դեսպան իշխան Ռեզատ կոմսին 1866 յունիս 12 թուականաւ մէկ նամակը հրատարակութեան կուտայ, որոյ մէջ ըսուած է թէ Աւստրիոյ հրպատակ Հունգարացիներն ու Սլաւներն ապստամբեցնելու համար Պերլին զրկուած Զաբլի կոմսը (Սլաւ ազգէն մը) Գ. Տը Պիսմարքի կողմանէ խիստ լաւ ընդունելութիւն գտեր է։ թէ Գ. Տը Պիսմարք կը հրամայէ իրեն (իշխանին) որպէս զի Իտալիոյ տերութեան ծանուցանէ որ եթէ Հունգարացիներն ապստամբեցնելու համար պէտք եղած ծախուց կէսն իր վրայ կառնու, Բրուսիա ալ պատրաստ է միւս կէսն ստանձնելու։ թէ ասոր համար նախ միլիոն մը ֆրանք պէտք է որպէս զի պատերազմի սեռնուի։ և երկրորդ՝ երբ որ հունդարացիք պատերազմի սկսին, երկու միլիոն ֆրանք ալ այն ժամանակ պէտք պիտի ըլլայ։ թէ երկու տերութեանց իւրաքանչիւրին բաժնին մէկ ու կէս միլիոն կինոյ, բայց գործն ամենայն արագութեամբ՝ ի դիւրին հանելու համար՝ Գ. Տը Պիսմարք չնարհակալ կըլլայ եթէ Բրուսիոյ բաժինն ալ Իտալիոյ դանձէն տրուի, յետոյ ամբողջապէս վճարուելու պայմանական խոստմամբ։

Գ. Տը Պիսմարք հեռագրական նամակաւ մը կը դժկամակի դրեթէ որ Լամարմորա զօրապետը քանի մը միլիոն ֆրանքի միջոցաւ Հունգարիոյ մէջ զօրաւոր ապստամբութիւն մը հանելու առաջարկութեան հաճութիւն չէ տուեր, որուն Լամարմորա ալ պատասխաններ է թէ Աւստրիոյ տերութիւնը՝ Հունգարիոյ մէջ ունեցած զօրքերը քաշած ըլլալով հունդարացիք եթէ ուզեն կրնան ապրստամբիլ։

Այս կէտն այսպէս պարզելէ եւոյ՝ Լամարմորա կ'անցնի Գերմանիայէն Գաղղիոյ ինչ ինչ տեղեր փոխարինութիւն տալու առաջարկութեան, որուն Գ. Տը Պիսմարք այն առեն հաւանութիւն տուած է եղեր, և այս կէտն ալ հաստատելու համար 1866ին Իտալիոյ և Բրուսիոյ դաշնակցութիւնը պատրաստելու մասնաւոր պաշտօնով Պերլին զրկուած կօլոնէ զօրապետին վկայութիւն առաջ կը բերէ։ Յիշեալ զօրապետը հիմա վախճանած է, բայց անոր 1866 յունիս 3 թուականաւ Պերլինէն գրած պաշտօնական մէկ տեղեկագիրը կեցած է։ Այս տեղեկագրին մէջ կօլոնէ զօրապետը կըսէ թէ Պերլինէն մեկնելէ յառաջ Գ. Տը Պիսմարքի հետ հրաժեշտի համար տեսակցութիւն մը խնդրած ըլլալով, իբրեւ Աւստրիոյ դէմ Պերլինի արտաքին գործոց պաշտօնատան պարտիզին մէջ տեսակցած են։ Գ. Տը Պիսմարք կօլոնէ զօրապետին այսպէս ըսեր է։ «Հիմայ վառօդին ո՞վ կրակ պիտի տայ նախ, Իտալիա՞ թէ Բրուսիա»։ Կօլոնէ զօրապետը կը հարցնէ թէ արդեօք դեսպանութիւնդ զումարելու համար Գաղղիոյ ըրած առաջարկութեան Աւստրիոյ կողմանէ տակաւին պատասխան մը չէ՞ առնուած Պերլին։ Գ. Տը Պիսմարք ալ կըսէ թէ Աւստրիոյ պատասխանն արդէն գիտէ, թէ Աւստրիա ո՛չ Վենետիկի Իտալիոյ, ո՛չ ալ Շլէզվիկ—Հոլշթայնի դքսութիւններըը Բրուսիոյ տալու դիտաւորութիւն ունի, և թէ այս պարագայից մէջ դեսպանաժողովն անօգուտ ըլլալով, կը յուսայ որ Գաղղիա դեսպանաժողովի համար տեղերդ բանակցութիւնները չշարունակեր, որոց երկարաձգումը կրնայ Բրուսիոյ և Իտալիոյ միասակար ըլլալ։ «Եթէ Գաղղիա, կը յարէ Գ. Տը Պիսմարք, բանակցութիւնները դադրեցնէ, իւր անկեղծութեան ապացոյց մը տուած կ'ըլլայ մեզ, ապա թէ ոչ՝ իւր դիտաւորութեանց վրայ մեզի կասկած պիտի տայ։ Մէկ բանի մը համար շատ կուզէի փարիզ երթալ և Նապոլէոն կայսեր հետ բերանացի խօսիլ որպէս զի՞ մեր կողմանէ Գաղղիոյ համար անոր փափաքած զիջմանց մեծագոյն չափը հասկընայի»։ Այս խօսակցութեան միջոցին Գ. Տը Պիսմարք կը կրկնէ թէ՝ Մօղէլ դեսպին կողմանէ կրնայ Գաղղիոյ բաժին մը հանուիլ։ «Ես ուզիլ Բրուսիացի եմ՝ քան թէ Գերմանացի, կը յարէ Գ. Տը Պիսմարք. իմ կողմանէս ես հաճութիւն կուտամ Ռէն և Մօղէլ գետերուն մէջ եղած բոլոր երկիրները Գաղղիոյ թողլու, այսինքն Բալթինա, Օլանդիոյ, Բրուսիոյ մէկ մասը և այլն։ Բայց մեր թագաւորին Գերմանացի է, և թագաւորն ալ՝ անոր ազգեցութեամբը՝ շատ ծանր խղճի խայթեր կ'զգայ Գերմանիայէն երկիր տալու։ սակայն, եթէ շատ նեղը մնայ, այն ատեն միայն այս զիջումն ալ պիտի ընդունի։ Այսու ամենայնիւ, թագաւորին միտքը Գաղղիոյ հետ կարգադրութեան մը հանգելու համար՝ պէտք է Գաղղիոյ պահանջմանց նըւազագոյն աստիճանը հասկնալ. քանզի եթէ Գաղղիա ամբողջ Ռէնի ձախ եղերքը, Մայանս, Գոպլէնս և Քոլոնիա ալ ուզէ, աւելի լաւ է Աւստրիոյ հետ համաձայնիլ, և ո՛չ միայն Շլէզվիկ—Հոլշթայնի դքսութիւններըն, այլ և ուրիշ շատ բաներ ալ՝ ի բաց թողուլ։»

Ասոնք են ահա Գ. Պիսմարքի յայտարարութիւնները, որք կը հաստատեն թէ իրօք ինքը խոստացած է Մօղէլի և Ռէնի մէջ եղած երկիրները Գաղղիոյ թողլու։ Լամարմորա զօրապետն՝ իւր առաջ բերած դրուածոց առաւելութիւնը հաստատելու համար՝ զանոնք Հռոմի մէջ Մուրատ թէ փաշայը, 20 թիւ, Բիլթրօ Ֆըրաթօքքի անուն նօտարին քով ձեռագած է, Ինգլիսայութեան Կալքօթթի և Տինա անուն իտալացի երեսփոխանաց, որպէս զի ուզղեն երթայ զանոնք տեսնել, Հիմայ երկու խօսք կը մնայ ըսել այս բոլոր դեպքին բարոյականը. ցոյց տալու համար։ Լամարմորա զօրապետը կը հաստատէ, Գ. Տը Պիսմարք կը ժխտէ. որմէն հաւատալու է։ Մէկն իւր ամբաստանութիւնը պաշտօնական դրութիւններով ապացուցանել կուզէ, միւսը պրպարարութիւն կը դնէ. իսկ անկողմնակալ քննադատը կը պարտաւորի ըսելու թէ՝ տակաւին դեսպանաղիտաց յարաբերութիւններն ուղղութեան համաձայն ընթանալ հեռի են։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բեղրատուրկ 16 փետր.

Երէկ իրիկուն 'ի պատիւ Աւստրիոյ կայսեր արուած արքունական կոչունքին մէջ Ալեքսանդր կայսրն իր մեծատուր հիւրին կենդանութեանը բաժակ առաջարկեց՝ անոր Բեղրատուրկ գալէն զգացած ուրախութիւնը յայտնելով, և բաւեցէ՛ որ երկու միապետաց Կիւեօմ կայսեր և Վիլհելմայի թագաւորին հետ բարեկամութիւնն աշխարհի խաղաղութիւնն ամուր պահէ։

Աւստրօ—Հունգարիոյ կայսրն ալ պատասխան տալով՝ շնորհակալ եղաւ իրեն եղած համակրական ընդունելութենէն, և ըսաւ թէ ինքն ալ անկեղծապէս բաժանորդ է իր Օգոստափառ բարեկամին յայտնած խորհրդոց և զգացմանց, եւ խմեց 'ի կենդանութիւն կայսեր, կայսրուհւոյն և կայսերական ազգատոհմին։

Վիեննայի Ռուսական դեսպան Գ. Նովիքօֆ առաջին կարգի դեսպանութեան աստիճան բարձրացաւ։

Լիւակրա զօրապետը մեռաւ։

Փարիզ 15 փետր.

Ազգային ժողովոյ գումարումը բարեկենդանի վերջին օրերուն պատճառաւ հինգշաբթի աւուր թողուցաւ։

Ժերոմ Նաբոլէոն իշխանազուարդ՝ հրատարակեալ նամակի մը մէջ կըսէ թէ ինքը Մաք—Մահոնի եօթնամեայ իշխանութեան դէմ է, և միայն ժողովուրդէն ուղղակի հաստատեալ կառավարութիւն մը կընդունի։

Լոնտրա 16 փետր.

Երեսփոխանական ընտրութիւնները մինչեւ հիմա 530 պահպանողական և 295 ազատական տուին։

Թայմզ լրագիրն իր Պերլինի թղթակցէն ստացած հեռագիր մը կը հրատարակէ, որոյ մէջ կը ծանուցուի թէ Անկլո—Գաղղիական մեծ ատան մը ձեռօք կեղծուած Աւիոյ մէջ երկաթուղի մը շինելու համար պէտք եղած գումարներն ապահովելու միջոցներ ձեռք առնուեցան։

Նոյն թղթակցէն Թայմզ լրագիրը կատնուի թէ Ինգլիսի զօրապետը Թուրքիոյ վիճակին վրայ յիշատակագիր մը ներկայացուցեր է Ալեքսանդր կայսեր։

Պերլին 16 փետր.

Ալզաս—Լորէնի երեսփոխաններն առաջարկեցին որ յիշեալ գաւառներուն Գերմանիոյ հետ միացման համար երկրին ժողովրդեան կամքը հարցուի ընդհանուր քուէով։ Այս առաջարկութիւնը չորեքշաբթի օրը վիճարանութեան պիտի դրուի։

Հռոմ 16 փետր.

Անթոնելլի կարդինալը ծանր հիւանդ է։

Պուտապէշ 15 փետր.

Մեծ կռիւ մը ծագեցաւ հոս Մահմետականաց և Բարիաներուն (ատրին կարգի հնդիկներ) մէջ, և վերջիններն բազմաթիւ մարդիկ մեռան։

Բեղրատուրկ 16 փետր.

Կոլոս լրագիրը Վ. Կ. Ֆրանչիսկա Յովսէփ կայսեր այցելութեան վրայ խօսելով՝ կըսէ, թէ Թուրքիոյ նպաստաւոր

ընդհանուր խաղաղութեան դարադրութիւն մը պիտի ըլլայ։

Կորչաքոֆ իշխանը մեկ ժամ խորհուրդ ըրաւ Անտրասի կոմսին հետ։

Այսօր զօրահանդէս մ'եղաւ ի պատիւ Աւստրօ—Հունգարիոյ կայսեր։

Պէրլին 17 փետր.

Հիւսիսային Գերմանիոյ կաղէթ լրագիրը կը յայտարարէ միտք է Գաղղիոյ Արևելքի մէջ կաթոլիկութեան պաշտպանութիւն ընելու պահանջումը Փարիզի դաշնադրութեան հակառակ է։

Լոնտրա 17 փետր.

Սրէկ իրիկուն նախարարք խորհուրդ ընելով հրաժարական տալու որոշումը, և այսօր Պ. Կլատսթոն Ռէինոր երթալով թագուհւոյն պիտի ներկայացնէ. նա ալ անմիջապէս Պ. Տիսրայէլին պիտի կանչէ։

Գար—Գոթէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ Անդղիական զօրքերը յունվ. 29ին Գումասի պիտի մտնէին, և պատերազմն ալ հաւանականապէս մինչև փետր. 7 պիտի աւարտի։

Լոնտրա 18 փետր.

Օսմ.	Գոնս.	38 1/2
փոխ	1865	5.
»	1869	54 1/4
«	1871	55
»	1872	64 1/2
Անգլ	Գոնս.	92 3/16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական Հրամանաւ՝

Պետական խորհրդոյ անդամ Իսէմ փաշան Հասարակայնին շինութեանց նախարար անուանեցաւ.

Հասարակայնին շինութեանց նախարար Իսմայիլ փաշան Կ. Պոլսոյ քաղաքապետ անուանեցաւ.

Արշիպիզադեան կղզեաց ընդհանուր կառավարիչ Լօմէր Ցեվզի փաշան Սելանիկի կուսակալ անուանեցաւ՝ փոխանակ Միտհաթ փաշայինի.

Կիպրոսի կառավարիչ Խուրահիմ փաշան Արշիպիզադեան կղզեաց ընդհանուր կառավարիչ անուանեցաւ։

Երեքշաբթի օրը Մեծ—Եղարքոսը կայսերական պալատն երթալով երկարօրէն տեսակցեցաւ Վեհ. Սուլթանին հետ։ Յետոյ Բ. Դուռն երթալով Էլչիմոյ նախարարին և Լոնտրայի Օսմանեան Պանքայի տնօրէն Ժաղուին նախագահ Պ. Պրիւսի հետ երկու ժամն աւելի խորհուրդ ըրաւ։

Պ. Պրիւս երէկ Լոնտրա վերադարձաւ։

Երեքշաբթի օրը՝ Վսեմ. Լոհէմ և Իսմայիլ փաշաները Բ. Դուռն Արտաքին գործոց նախարարին տեղեակը դանուած ժամանակներն՝ Իսմայիլ փաշան յանկարծ ինկաւ մահուան։

Իսկոյն բժիշկ մը կանչուելով առիւն առնուեցաւ թէ էն, բայց չկրցին խելքը գլուխը բերել և ծանր վիճակի մէջ իր տպարանը փոխադրեցին։

ԴՐՈՒՄԱՆՆ

Պալթիոյ հրապարակին վրայ թերթ և բարեբաղում մը տեսնուեցաւ. Օսմանեան Գոնսոլիտները 43, 20էն 44ի եան։

Դանձային վիճակը առաջուան պէս է։

Օսմանեան Պանքային մէջ պատահած գողութեան գէնիչ Յանձնաժողովն իւր գործն աւարտեր և տեղեկագիրը Բ. Դրան տուեր է։ Ամբաստանեալներն երկու հոգի են. Մէրտիշ Մինասովիչ և Ստեփան Փափազեան։ Գողցուած դումարն է ճիշտ 94921 Օսմանեան լիրա և 51 դրշ, որք մեծաւ մասամբ Գօրասի գործարանաց մէջ վատնուած են։ Ամբաստանեալը 11 միլիոն 174000 Գոնսոլիտ, 3170 Գրէսի Յէնէրալ 1200 Աստիկիթ Յէնէրալ 7300 Շըմէնտիֆէր 1600 Պանքայի բաժնեթուղթ, և 100 հատ Աստիկիթ Գոմէրսիալ խաղցեր է ընդ ամենը 5 տարուան մէջ։ Եւ 67,033 լիրա և 57 դրշ ոսկեայ, 7251 լիրա և 17 դրշ թիլանա, 3400 լիրա 99 դրշ ըրած դանազան փոխառութեանց տակու, և 8321 լիրա 58 դրշ ալ վարձամիներու տուեր է, 3000 լիրա յիշեալ 5 տարուան մէջ իւր անձնական ծախուցը գործածեր է, 3000 լիրա Պանքային վճարմանց մէջ աւելի տուեր է, վերջապէս 2910 լիրա 95 դրշի ալ գործածութեան տեղը չէ կրցեր ցուցնել։

Գործը ծածկելու համար 1000 լիրանոց տոմսակներէն 300 լիրա կը հանէ եղեր եւ տեղը 90 մէճիտիյէ կը դնէ եղեր իրեն 5 լիրանոց. և 5 լիրանոց պանքնոթներու տեղ ալ 2 լիրանոցներ դրեր է։ Իսկ երկրորդ ամբաստանեալը՝ միայն 2004 Ռինոր տուեր է Պանքային և առաջնոյն տուեր է, որպէս զի Օսմանեան Պանքան դրաւ դնելով տակ փոխ առնու։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԵՍՀԱՄԸ ՈՒՍՈՒՄՆԻՔ

6 փետր.	Չորեքշաբթի իրիկուն	44, 6
7 »	Հինգշաբթի առաւօտ	
	բացուելուս	44, 7
	կէս օր	44 26
	Կ. Պոլիս 6 փետր.	
Աստիկիթ Ժէնէրալի բաժին	Անգ. լիր.	6,10
« փոխանակութեան	»	3.30
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	4.16
Գրէսի Ժէնէրալ	» Օսմ	7,10
Գրէսի Օսմրս—Փիւրք		3,
Երկաթուղեաց հին	Ֆր.	105
« նոր		44
Փոխ. 1863	»	390
» 1865	» »	298
» 1869	» »	298
» 1872	» »	65
Փոխ. 1873		257
Թրամուայ	Օսմ. լիր	6,80

ԸՆԹԱՑԵՔ ԳԻՇԱՄԻՆ

6 ՓԵՏՐՎԱՐ

Ցանգ. նոր դուրս		111,
Նոր [illegible]	»	87 35
[illegible]	»	90
Գ. [illegible]	»	54, 20
Գ. [illegible] Ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	105 10
Պղնձ	»	123 20

ԱԶԳԱՑԻՆ

Ցաւելով կը լսենք թէ Գեր. Տեղապահ սրբազանը քանի մ'օրէ 'ի վեր ծանր հիւանդ է։ Երեքշաբթի և երեկ քանի մը բժիշկ խորհրդակցութեան կանչուելով վիճակը խիստ ծանրը դատեր են։

Աղթամարայ կաթողիկոսական ընդարձակ քննութեան համար կազմուած եկեղեցական յանձնաժողովն իր պաշտօնը կատարած և տեղեկագիրը պատրաստած ըլլալով, յառաջիկայ երկուշաբթի եկեղեցական համագումար ժողովոյ պիտի ներկայացնէ։

Կը յուսանք որ Եկեղեցական համագումար ժողովը վերջնական լուծում մը կուտայ այս խնդրոյն, որ քանի տարիներէ 'ի վեր կոխ մնալով Աղթամարայ վանքէն, եկեղեցեաց և բիւրաւոր ժողովրդոյ անհոգիւ և անպաշտպան մնալուն պատճառ եղած է։

Բուլանիկոյ Պօթուշան քաղաքէն յունվ. 20 թուով մեզ գրուած նամակի մը մէջ հետեւեալ տողերը կը կարդանք։

Այսու առթիւ, . . . Տէր, յաւելում և զայս, զի ըստ որում Աղդայինք Պուքուէշու և Ֆոքշանու կանխագնիկոյ եղեն զարժանագով ընթացից և վարուց և զարժանեաց առաքելաշաւիղ այցելութեան կոչմանցս Գերապատիւ Տեառն Մելքիսեդեկի վարդապետի Մուրատեանց, վասն որոյ և մեզ աւելորդ է կրկնել զարդէն ծանուցեալսն զնմանէ։ Զայս միայն ասեմք, եթէ որք գրեցինն՝ կարի՝ ատուգութեամբ եւ առանց չափազանցութեան գրեցին։

Պատի՛ւ Աթոռոյն՝ որք զայսպիսի Արարդիւնաւորս կրեն 'ի ծոցի, զորպիսիս՝ մաղթեմք՝ յաւելցե՛ Տէր 'ի թիւս կարդաւորաց Աղդիս։ . . . ձերում խոնարհ բարեմաղթու

Գէորգ Քահանայ Յակոբեան.

Ահաւասիկ ընտիր քահանայ մը, որ իր հայկական դեղեցիկ գրչովը պատիւ կը բերէ ոչ միայն Գէորգ աշխարհաց՝ այլ և համայն հայ ազգին, և որոյ նմանը թուրքիոյ եպիսկոպոսաց մէջ իսկ քիչ կըզտնուի։

ՈՍՏԱՆԻԿ Տ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆՑԻ ԴԱՏԸ

Ժամանակ մ'Եւրոպական և Հայ լրագրաց մէջ դավեսանից առարկայ, և այսօր Մաղայի բանտին մէջ ապաշխարող Ոստանիկ Հայ երիտասարդին դատը Նիկարագրելով մեր ընթերցողաց առջև տիւր պարագ մը կատարելու կը հարկադրենք։ Դժբաղդութեան ոճանհար ըլլալ չենք ուզեր։ բայց և այնպէս՝ իւր դատին պատմութիւնն՝ եթէ բարոյական դատ՝ անօգուտ չենք համարիր։

Ոստանիկ՝ 27 տարեկան, ուր մաղերով, վայելուչ դէմքով երիտասարդ մ'է, և քաջ Գաղղիերէն կը խօսի։ Ինքզինք Իշխանաղուն (Բրէնս) անուանել տալու յայտնած էր, և Փարիզու գեղեցկուհիները՝ որոց անդամանդներ կը բաշխէր, խիստ սիրամոլ էին իրեն։ Այս ուսկուտան շքեղ կեանքն անցուցանելու համար Փարիզու մէջ 600,000 Ֆրանքի չափ պարտք ըրած էր։ Սէնի պատժական տուեանին առջև, ուր իւր գատը տեսնուելու փետրվարի 7ին, ունկնդիրք ձեռքէ ձեռք կ'պտրտցուն էին Կ. Պոլիս տրպուած Օրիան Իլիւսթրէ լրագրին 1873 յունիս 14 թիւը, որոյ մէջ Ոստանիկի մէկ կենդանագիրը հրատարակուած էր իւր կենսագրութեամբը՝ որ այսպէս կ'սկսէր, «Գաղղիական և Անդ«ղիական մամուլը տարիէ մ'ի վեր «շատ զբաղեցաւ Ոստանիկ Տ. Մար«գարեանցի վրայ։ Իւր համբաւը, ո«րոյ քաղցր արձագանգը մինչև իւր «ծննդեան երկիրը կը հասնի, մեր միա«քը ձգեց իւր կենդանագիրն ու կեն«սագրութիւնը ուսել մեր բաժանորդաց. քանզի Ոստանիկ Աբեղեանց մէջ «ուսումնական բարձր դիրք մը բռնած է։»

Ցերութեան փաստաբանն՝ իւր ամբաստանութեան մէջ ըսաւ թէ Ոստանիկ խաբեբայութեան միջոցաւ մեծ վարկ մ'ստացած և ստով մեծագումար պարտք ընելու յաջողած էր։ Այնպէս կարծեցնել տուած էր թէ ինքը մեծ ընտանիքի մը կը վերաբերի, թէ Օսմանեան նախարարաց հետ յարաբերութիւն ունի, որք իրեն դոհարեղէններ դնելու յանձնարարութիւն կընեն եղեր, և թէ 'ի մեծոյ Օսմանեան կառավարութեան կողմանէ մեծ պաշտօն մը պիտի յանձնուի իրեն։ Այսու ամենայնիւ ինքը վանդեռած է խեղճ ընտանիքէ մը. հայրը ատուած չէր. մայրն ալ քարտ վիճակի մէջ է, եղբայրներն ու քեռայրը գերձակ։ Ցերութեան փաստաբանը կը յարէ թէ Ոստանիկ, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին՝ զոր իւր հօրեղբայրը կիսէ եղեր (Ամեն. Խրիմեանի համար ըսել կուզէ անշուշտ), դիմութիւնքը մեծցած և ատանութիւնը տարեկան հատակին փարիզու Մուրատեան վարժարանը ղրկուած էր, ուր մնաւ 1865 հոկտ. 13ին, և անկարգ վարուցը համար 1867ին ճանբուեցաւ անկէ։ Այն ատեն փարիզ բնակող Հայ քահանայ մը (Արժ. Հիւնքեարպէկեանն պիտի ըլլայ) հինգ վեց տարի զայն հիւրընկալեց։ Այս եկեղեցականն՝ Ոստանիկը Նուպար փաշայի յանձնարարելով, նա ալ 300 ֆրանք եռամսեայ թոշակ կապեց 'անոր դպրոցական ուսմունքն աւարտելու համար, և յետոյ այս գումարը 4000 ֆրանքի հասնեց։ Սակայն Ոստանիկ այս գումարէն աւելի ստակ առած էր վասնզ Նուպար փաշայի սեղանաւորէն, և այս բանը պատճառ եղաւ որ Ֆրանս Նուպար փաշան իւր առած նպաստը դադրեցուց։ Այնուհետև Ոստանիկ բաղդախնդրութեամբ ինքզինքը բաղդախնդրութեան տալով՝ շատ կեանք մը վարել սկսաւ։ Կրինեօնի երկրագործական դպրոցը դրաւեալ ժամանակէն զինքը ճանչցողներուն կըսէր թէ Հայաստանի մէջ եւ Կ. Պոլիս շատ կալուածներ ունի, եւ այս միջոցաւ դոհարեղենաց վաճառականները կը խաբէր։ Կրանա—Ոմէ-ի մէջ տպարան մը բռնած էր օրը 75 ֆրանքի, և ամիսը 900 ֆրանքի ալ կապալ մը վարձած էր։ Իրեն ընկեր ունենալով Շիրվանեան Նշան անուն մէկը, խիստ յաջողակ կերպիւ իւր Կրինեօնի աշակերտութենէն օգուտ քաղել և մեծամեծ անձանց հետ յարաբերուելու։

Հետ յարաբերուելը։ Հաչապատուոյ ծերունի լրագրիս մէջ յօդուած մը հրատարակեց Թուրքիոյ երկրագործութեան վրայ՝ Գաղղիական դրագէտի մը սրբագրել տալով զայն։ Այն յօդուածն և իր վրայ եղած դովեստներն ուրիշ լրագրաց օրինակել կուտար։ Օրիան—Իլլիւսթրէ լրագրին 1800 ֆրանք տուած էր իր կենդանագիրն և կենսագրութիւնը հրատարակելու համար։

Ոստանիկ՝ բաց 'ի այս հրատարակութիւններէն՝ ուրիշ միջոցներ ալ կը գործածէր։ Աբեաս—Էֆէնի որբերէն 30 հատին զգեստ չինել տալու 1500 ֆրանք ծախք ընելով։ Գաղղիոյ երկրագործական ընկերութեան քարտուղար Պ. Գարալի հետ բարեկամութիւն կապելով, անոր միջոցաւ Գերմանացի մեծանուն Պ. Լիէպիկի տեղ անդամ ընտրուեցաւ։ Պիէն—Ռիւպլիք լրագրին խմբագիր Պ. Վըռինեօյի 3000 ֆրանք փոխ տուած ըլլալով, անոր ձեռօք ալ կը ջանար Պատուոյ Լեդէոնի նշան մ'ընդունիլ։ Պ. Վռինեօ զինքը յանձնարարած էր նաև Պ. Թիէրի և ուրիշ երևելի անձանց։

Այս ծանօթութիւններն ուրիշ վստահութիւն կուտային իւր պարտատերց, որոց կըսէր թէ Կ. Պոլսոյ մէջ Ֆրէտի—Ֆօնսիէի նման ընկերութիւն մը պիտի հիմնէ, թէ Թուրքիոյ երկրագործութեան նախարար պիտի ըլլայ և այլն և այլն», այնպէս որ՝ իրրև մեծ մարդ մը իւր կարանտա—Օթէլի ապարանին մէջ միշտ այցելուներ կ'ընդունէր, որոց մէջ շատ մ'ալ բարձրատիճան անձինք կը դանուէին։ Ոստիկանութիւնն իւր թղթակցութիւնները գրաւեց, որոնցմէ կը հասկցուի թէ ինքը բնաւ յարաբերութիւն մ'ունեցած չէր Օսմանեան նախարարաց հետ։ Փարիզու մէջ իւր հայրենակցաց հետ բնաւ չէր տեսնուեր, և Օսմանեան դեսպանատունն ալ իւր վրայ տեղեկութիւն մը չունէր։ Իւր պարտատերց մեծ մասը դ. հարատաճառներ էին, որոնցմէ առած դոհարեղէնները կամ վար դնով կը ծախէր, կամ Պօն—Տը—Ռիէթէն դրաւ կը դնէր։ Այս դրաւներուն միջոցաւ 80,000 ֆրանք առած էր։

Անցեալ 1873 տարւոյն մայիս ամսոյն մէջ իւր դիմաւոր պարտատէրն եղող Պրունովիչի կողմէն նեղուելով Կ. Պոլիս եկաւ, ուր Պրունովիչ ալ իր հետէն հասաւ։ Կ. Պոլիս չիրնալով յաջողիլ, Վիէննա դնաց, ուր Հօքօք անուն դոհարավաճառէն 9000 ֆրանքի արժողութեամբ անդամանդներ առաւ, և 20,000 ֆրանքնոց սեղանի սպասս մ'ապսպրեց։ Ոստանիկ յուսալով թէ մեծահարուստ ազգական մը հետ նշանուելով առնելիք օժիտովը կրնար իւր պարտքերը գոցել դարձեալ փարիզ դնալ որոշեց։ Երբ որ 1873 հոկտեմբերի վերջը հոն հասաւ, խաբեութեամբ ձեռք բերած ստակները հատուցած էր, և մինչև անդամ չամաչեց Կրինեօնի դպրոցին խոնարհ մէկ ուսուցչէն 6000 ֆրանք փոխ ուզել։ Նոյեմբեր 10 ին ձերբակալ եղաւ, երբ արդէն քսէն ստակ չէր մնացած։

Այս է ահա ամբաստանութեան համառօտ բովանդակութիւնը։ Բայց Ոստանիկի լաւագոյն փաստը, զոր փութայ իւր պարտատէրներէն մէկուն՝ Պրունովիչի պատասխանած ժամանակ առարկել, այս է թէ ինքը այն անձին շահամոլութեանը զոհ եղած էր, քանզի Պրունովիչ զինքը հարուստ ընտանիքի զաւակ կարծելով պարտուց ներքև ձգել ուզած էր։ 4000 ֆրանք

հաղիւ արժած բան մը 40000 ֆրանքի ծախած էր իրեն, և ուրիշ տեղէ իւր գնած գոհարեղէններն արժան գնով իրմէ առած էր։ Ըստ մեզ, այս է ահա Ռոտանիկի արտաքոյ կարգի յաջողութեան բոլոր դաղտնիքը, և իր անկման ու կործանման ալ պատճառը։ Անխիղճ և շահամոլ անձինք կարծելով թէ օտարազգի իշխանաւորն մը գտած են, որոյմէ շատ կերթան փարիզ և մեծաւ մասամբ այսպիսի մարդոց շահամոլութեան որս կելլան, անոր սուտ գինեքով գոհարեղէններ տաւեր են։ Ապա թէ ոչ, անանկ անձինք՝ որք եթէ պատուաւոր և պարտքը վճարելու կարող մէկն առժամանակեայ կարօտութեան մը մէջ գտնուած լինի՝ գանկ մ'անգամ չեն ուզեր փոխ տալ, ինչպէս օտարազգիի մ'այսչափ վստահութիւն կընէին։ Անշուշտ այս նկատմամբ ըլլալու է որ պատժական առեանն ալ զՌոտանիկ հնդամեայ բանտարկութեան և 3000 ֆրանք տուգանայ միայն դատապարտեց։

ԿՆՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՅԵՏԻՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ

(Շարս. տես Ամ. 1495)

Զօրքն Թուրքին տարատամբեցան, դեռ չիմ օգլին կորատեցին, զՊայմխանն փախուցին և իւրեանք իւրեանց վէզիր եղին, և կոխեցին բազումք մեծատանց՝ տուն, կողոպտեցին, և զիմաթատրք զընտանաց ազատեցին կոչուածք, և զիմ օթևանքն՝ Իսկիւտարու տարան՝ զոր իմ մարմոս եմ ասացեր, կոխեցին, կողոպտեցին և զիս տարեալ 'ի յիսիղուլէն հէվս տրին։ Մինչև գնացին Էմրէնէ հանին զՊուլթան Մուստաֆայն ի թախթէն և.նըստուցին զՊուլթան Ահմէտն, և զՇեխիսլամն բռատանին։ և նէին իրատամպօլ, և զիս ուղարկեցին Բ չաուշով ի Ամֆատա տատին, անդ մինայի Ա տարի, աղաչանաց արդուհալ առաքեցի Թուրքին մեծաւորին, ոգորմեցաւ մեր աղաչանացն, ազատեաց զմեզ, և ես երկիրպագեալ աստուծոյ ամենակարողին գոհացա ըզ տեառնէ ազատողին համոյնիկ, դընայի ի Հալաղ, այն տեղաց Հայոց ծողովուրդն զամենայն մարմնոյ պակասութիւնս լցին, պատմօք ճանապարհեցին որ կամք ունէի գնալ ի վանքն իմ Երզընկան որ շինեցի։ Բ աւուր ճանապարհ մնաց որ հասանէի ի վանքն, եկն Ըստամպօլու հրաման թէ գաս Ըստամպօլ։ Իբրև գնացի Ըստամպօլ» Գալուստս վարդապետն նստեր Պատրիարք 'ի տեղս։ Ա տարին փախեալ էր 'ի Ամասիա և Ներսէս վարդապետն էր ի տեղս։ և յորժամ եկաս զիս Թուրքին մեծաւորքն, տրվի զարդուհալն, և ծանուցի թէ քս հայրն Երզընկու վանքն նստուր և քոյ եղբայրն Ըստամպօլու և Երուսաղէմայ զպատրիարդութիւնքն նստուր, և դու ապատեցիր ըզ մեզ Ամֆատա տատատն։ ահա խընդրեմ որ դու այլ կրկին տաս զԸստամպօլու պատրիարքութիւնն և տուր Երուսաղէմայ Մինաս վարդապետին տեղն, ահա նա մոռճանեալ է, չէ լինի թէ ուրիշ մարդ անցնի ի տեղն, զի իմ վարպետին և զիս արհիսական իշխանութեամբ եպիսկոպոս օրհնեցին յաթոռն է, մեր յօրինօքն ճանապարհ իսն է։ Եւ հարցաքննեաց որ ճշմարիտ էր, և եկեալ ժողովեցան բազում ժողովուրդք թէ տեղացի և թէ վաճառականք, վկայեցին զմեր լաւութեանն և խնդրեցին թէ զնա կուզենք, և նոյն ժամայն նա ևս շընորհեաց հրաման Ներսիսէ 'ի Կոստանդնուպօլիս և տերել զատ բը յերուսաղէմայ Հայոց վանքին տուրբ Յակոբայ, և կապա հագոյց։ Ներսատնք Ըստամպօլ յաթոռս պատարիարքութեան Հայոց եկեղեցին Սուրբ Աստուածածնա, և ըստ չափոյ և կարողութեանն ողորմութեամբ յաստուծոյ վարէաք զիշխանութիւն պատրիարքութեան, կարեաց մերոյ քարոզէաք իրատատեան բանիւք։ Եւ Մինաս վարդապետին վէքիլ Երեմիայն՝ Ս. Յակոբ առաքելոյն Գէլատրէն յօրինակաւ և անուամբ փաղճանեալ Մինաս վարդապետին և ինկիրլ էլչուն ձեռօքն ինկիրլ պատրիարքանէն (առնուած) դրամին թէմէսիւկ եր տվեր, ԺԲ մարդով միարանեալ արդուհալ արին վասն իմ թուրքին մեծին թէ որովհետև Մինաս վարդապետին տեղն նստաւ, նորա պարտքն թող վրճարէ։ ահա մեք ԺԲ հոգի քէֆիլ ենք ինկիրլի դրամին որ տալոց ենք ԻԲՌ ղուշ մեզ հրաման տուր որ Աւետիք վարդապետն առնունք զայս դրամն։ Եկն հրամանաւ մեւպաշիր, տարաւ զմեզ մեծ դիւանն, պահանջեցին ի մէնջ զինկիրլին ԻԲՌ ղուշն։ բազում խօսից յետոյ հարցաւ ինձ վէզիրն թէ ձեր տահմանն ա՞յն է որ մին պատրիարքն մեռանի և նորա տեղ նստողն հատուցանէ զպարտս մեռելոյն։ Եւ ասացի ոչ այդպէս, և չէ մեր տահմանն։ Եթէ ինձ դրամ ունիր են, կամ երաշխաւոր եղեալ եմ նոցա։ ես ոչ ճանաչեմ զնոսա։ Ասաց նոցա վէզիրն թէ զայս Աւետիք վարդապետն կու ճանաչէ՞ք։ նոքա ասացին չէ։ և որպէս այդ մարդիքն որ քէֆիլ են Մինաս վարդապետին պարտաց և դրամին ձերոյ հատուցանելոյ, այս Աւետիք վարդապետն ալ նոյնպէս քէֆիլ եղե՞ւ թէ ես հատուցանեմ։ Ասին չէ։—Դորա դրամ ովն՞ր է։—Չէ։—Ապա օ՞րպէս ասցէ ձեզ դրամ։

Ամն քէֆիլքն՝ Երեմիայն, Սրապիոնն, Բէօմիւրճի Աղէքսանն, Ճլինեան Ոհաննէսն պատասխանեցին թէ Մէս Եպագուբ մնասատուրին վրայ ենք խարճեր։ յայժմ սա է տեր մանասատուրին, սա ասցէ զպարտս մանասատուրին։ Ես պատասխանեցի նոցա։ եթէ մանասատրին եկեղեցին չինեալ են, տունք և օտաներ չինեալ են, կամ ըզգեստ, անօթ, դարդարանք եկեղեցւոյ, միշատակք արծաթեղէն, ոսկեղէն, մարդ արտեղէն ակամբ պատուհանաւ արարեալ են մանասատրին, արտ, այգի, պահճա, խանութ և այլ յայտնի բան թէ ունին արած, թող տեղն ցոյց տան թէ սա չինեցաք, թող լինի՝ տամ։ եթէ վանից վրայ խարճած չունին, զի՞արդ ասցից ասցա դրամ։ Ասացին տեղն կանինք և ահա ունինք թէմէսիւկ Սուրբ Յակոբա Գէլատրին մնհրանքն որ վանէն պարտք է։ Ես ասի։ այս մնհրն ոչ է Աստուածաշէն որ մարդ չկարենա շինել այլ մարդաշէն է, թէ կամենա օք՝ Ռ այսպէս մնհր կու շինէ կու կոխէ՝ թիսիթի վերայ, զի՞նչ որ կամի զայն կու դրէ։ Յետս նայելով դնացին։ կրկին վէզիրին գիւանէն Դաղէսկերի գիւան, դատաւորաց գիւան տարին զմեզ։ ոգորմութեամբն Աստուծոյ զերծաք ի նոցանէ։ մինչ մէկ տարի զայս տավան քշեցին հետս իմ և ոչ կարացին առնուլ, քէն պահին ինձ թէ այս դրամիս չի կորիր, թէ ի ծով թէ ի ցամաք կամս և յակամայ զայս դրամ ի ձէնջ և ձեր մանասատրէն կառնումք։ Ես ասի։ Աստուած մեծ է և իւր ողորմութիւն շատ է։ Նոցա քէֆիլին մէկն որ Երեմիա կասէին՝ մեռաւ, մնացին նոքա։ Եւ յաւուր միում դնացի 'ի Պէկօղլին Դալաթիոյ ի սարայն Էլչի պէկին մտա ողջունել զնա, Ֆրանցոյու թարգմանոյց թարգմանին և զպատրիարքն տուր նկարեալ են ի օտան էլչի պէկին, տեսի և համբուրեցի փափաքմամբ սրտիս և ցանկայի թէ ե՞րբ լինիցի որ զդալի աչօք ճշմարիտ զիւր օրհնեալ տեսուն արժանանամ։ Եւ համբուրեցից զպատուանդան յոտից նորա, և ընթունէի տուրբ յօրհնութենէ նորա, և աչօք լեռնք քրիստոսի որ հասա մինչև այս տեղս, բայց տիս և զիշեր միշտ փափաքիմ, միթէ մարգարէին Աստուած տեր և քաղցրութիւն արկանէ զսիրտս տուրբ թագաւորին սր զթացեալ եղիցայս և արժանացուսցէ զիս իւր օրհնեալ տեսոյն և համբուրել զտուրբ և յիրկնաչու զդարշապարս ոտիցն, և առնուլ զօրհնութիւնն։ մի թէ ցէրն մեր Յիսուս Քրիստոս զինքն իւր տեսոյն արժանացուսցէ և յերկնից անանց արքայութիւնն պարգևեսցէ որ է անզրաւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն։ Աստուած հաստատեսցէ 'ի փափաքանաց իմոց, ապա մեռայց, ամէն։

ՀԷՊԵԼԵԱԼ ԲՈՒՈՂ

Հետաքրքրը՝ որ որդեկորոյս տարաբաղդ մնոդքի մը որատգին հառաչանքն է, արժան կը համարիմք հրատարակել։

ԱՌ

ՈՐԴԵԱԿՆ ԻՄ ԳԱՐԵԳԻՆ

ՄԱՅՐՆ ԵՒ ՄԱՆԿԻԿ

ՆՆՋԻ մանկիկն ու՞որբանին մտա
Մայրիկն հակեր գլխիկը։
Երբ լուսամէն Զուարթուն մ'ինքա
Եւ համբուրեց զայն անդորը։

«Ո՛հ շատ է ցաւդ, բաւ, մանկիկ,
Չէ արժանի քեզ ուխտարհ։
Վարդքն երկնային ինքնաթիռ վրայ
Թառամեցան մինչ 'ի սպառ»։

Եւ նոյն ժամայն աչացն հանդէպ
Բացաւ զերկնից պարուանակ՝
Բոլոր նշոյլ, բոլոր նշաղ,
Բոլոր ծաղիկնք ու հրեշտակք։

Հրատապ ցաւոց մէջն զբաղթ
Զաչիւնան երայց ԳԱՐԵԳԻՆ։
«Մայրի՛կ իմ, ոչ լի՛ր» ըսելով
Աչացաւ ընդ սուրբ հրեշտակին։

Սիրա 'ի թաւնդ մայրն արթնելով
Ո՛հ, որդեակ, ո՛ւր ես կըսկր։
Բայց անշունչ դի մ'ի դիրկս իւր կայր,
Մանկանն հոգին յերկինս էր։։։

Ա. Տ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Ο ՅԼՕՅԼ

ԱՂՔԱՏ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՄԸ ՎԷՊԸ

Թարգմանեց Գ. Մոեբէան

ՋՄԻՒՌՆԻԱ

Տպագրութիւն Ցմակեան.

ԵԹԷ այսօր մեր Ազգը՝ Եւրոպական մատենագրութեան գլխաւոր վեպերու մէկ մասը թարգմանուած ունի և կըվայելէ, կան առանձին հեղինակներ՝ որոնց անունը բոլորովին անծանօթ է իրեն, եւ որոնց գործերը սակայն ոչ նուազ գրական արժէք եւ հետաքրքրութիւն մասնաւորեալ ունեցած են։

Էօժէն Սիւ, Հիւգօ և Տիւմա, վիպական ճիւղին մէջ գրեթէ հաւասար տարողութեամբ պաշտօնակիցներ ունէին, որոնց հեղինակութիւնները գէպքերու այնքան առատութիւն, դժուար հիւս, ազնուագոյն անցքերու կամ տեսարաններու յաջորդութիւն չեն ներկայացներ և այնչափ հետաքրքրական չեն, բայց այնքան բնական և սահուն պարզութիւն մը, մարդկային սրտին այնպիսի խորին ծանօթութիւն մը, ազգի ազգի զգացումներու ու կրից անանկ ճշգրիտ նկարագիր մը կը պարունակեն, որ ընթերցողին վրայ մեծ ազդեցութիւն մը ընելով բարոյական աւելի մեծ ազդեցութիւն կունենան։

Գալզաք, Ժ. Սան, Է. Ֆէյօ, Ա. Գաւ, և Օ. Ֆէյէ, այս կարգին են, և ներկայ թարգմանութիւնը որ այս վերջինին գործն է, մեր ըսածին ապացոյց մը կրնայ ըլլալ։ «Ազգատ երիտասարդի մը վէպը» իրաք շատ մը լեղուներու թարգմանուած և իր բանաստեղծական մասը թատերական բաղմաթիւ բեմերու վրայ ներկայացուած է։ Իրը ճշմարիտ պատկեր այն վսեմ զգացումներու՝ որոնց ազդիւր կրնայ ըլլալ մարդկային սիրտը, եթէ գարուս բարուց ապականութիւնը վատութիւնը և շահախնդրութիւնը մուտ գտած չեն հոն։ կը թողուէք որ գործն ինքնին խօսի և ընթերցողը գտայ։

Գ. ՄՍԵՐԵԱՆ

Վերոյիշեալ թարգմանութիւնը կը ծախսուի Զաղմազեանի փողոց Գամաֆեան եղբարց գրատուներ ի դին 10 ղրշ։

ԻՐԱՒԱՔՈՒՅ ԿԵՂԾԻՔ ԵՒ ԻՐԱՑ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՔ

Գրեց Հ. Յովսէփ Վ. Գամբարեան
Մխիթարեան ուխտէն Վենետիկ 1873

Գրքիս հեղինակին նպատակն ըլլալով վարդապետութենէ եւ պատմութենէ առեալ փաստերով պատասխանել Ցերոյենց պատուերոյն արձանագրած ծանօթ խրատախոհ գրքին՝ իրրեւ արդէն ընդունուած սկզբունք եւ յայտնի ճշմարտութիւնք յառաջ բերուածները՝ թէ՝ ընթերցողաց գիտութեանը եւ թէ՝ աշխատասիրութեանը կատարելութեան համար ամբողջին հետ հիւսած է, որով իրաքանչիւր որ երկու կողմանց պատճառները միով անսութեամբ իրարու հետ կը համեմատէ եւ հետեւութեանց կապը դիւրաւ կըմբռնէ։

Գիտեն է մէկ քառորդ Մէճիտիէ։

Ամեն հայ գրատաճառաց քով կը գտնուի։

ԷՕԳ

Բաւական օրէ 'ի վեր Ընկերութեանս վրայ զանազան տարաձայնութիւններ լսուելով, Ընկերութեանս Հիմնադիր Տնօրէն ժողովը պաշտօնապէս իմաց եւ ազգ կուտայ բոլոր ընկերաց, որ յառաջիկայ Մեծ պահոց առաջին կիրակէ 1874 փետր. 17 ը. օրը Եէսի գուլէ Ազգ. Հիւանդանոցը Ընդհանուր ժողով պիտի գումարէ՝ բոլոր ընկերները հանդարտեցնելու՝ ընկերութեանս տարեկան հաշիւը ներկայացնելու եւ ընկերութեանս մնացորդ չորս տարիներուն շրջանն աւելի հանգարտ անցնելու համար։ իսկ բնկերներէն գանուին այնպիսիք որ մինչեւ տարեդարձս ընդհանուր ժողովոյ չմասնակցելով կուզէ ընկերութենէս զատուիլ, կրնայ ընկերութեանս գրասենեակը ներկայանալ եւ իւր հաշիւը դացել։ պարզ խօսքով, մէ՛ որ կուզէ կամ ով որ փատահ չէ, այսօրուընէ իւր մէկ տարեկան գրամագլուխն ըստ օրինի կրնայ եւ առնուլ։

'ի Դիմաց Թեայ. Ընկ. Հիմ.
Տնօրէն ժողովոյ Աստեղապետ
1874 փետր. 6 Տ. Խիթիճեան

ԹԱՏՐՈՆ ՕՍՄԱՆԻԷ

Ի ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱ

Վարչութիւն Ց. Էֆէնտի Վարդանեանի

1874 ՖԵՒՐ. 7 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԷՇԼԷՐ ԺԱՄ 3

Աւրուան կարգէ ֆոռաւոր և շքեղ էրեկոյթ

ի պատիւ Հայութեան և 'ի յիշատակ Վարդանանց

ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

կամ

ՓՐԿԻՉ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ

Ողբերգութիւն. յերիս արարս և 'ի մի վերջաբան

Հեղինակութիւն Գ. Մ. Գամամճեանի

ՏԵԼԵՄԱՔ Ի ՏՍՆԱՐԻ ԱՍՏՂԿԱՆ

Գուսաներգութիւն (օպերա) 'ի մի արար

[Տանկերէն լեզուաւ]

Սովորական գիներ

TCHITLI

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՋՈՒՐ
ՁԻԹԼԻԻ
ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՄՕՏ

Դիւրերական հրամանագրով վերջեալ

Այս հանքային ջուրն Եւրոպայի մէջ գտնուած մի եւ նոյն կարգի ջրոց ամենուն հետ կրնայ մրցիլ իւր բուժական յատկութեամբք։

Կը վաճառուի մեծ եւ փոքր քանակութեամբ՝ Կ. Պոլիս՝ վարձակալ ընկերութեան կեդրոնատեղին Սուլթան Համամ թիւ 11, Կ. Պոլիս Եէնի ճամի փողոց թիւ 16, 18, 20 եւ 22 Տէլլա Սուսայի դեղարանին. մայրաքաղաքիս ամեն դեղարանները։

ԼԻ Տ'ԻՐԻՍ ԲԻՎԼԻՐ

Մարթի խնամոց եւ դուռնոյ թարմութեան եւ դեղեցկութեան համար տիկնանց խիստ հարկաւոր եւ ընտիր օճառ։

Լ. Թ. Բիվէրէն հնարուած հաղարի հիւթով Ընդհանուր մթերանոց Փարիզ Պուլվար սը Սէբաստոբոլ թիւ 10։

Այս լրագիրը չաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Կ. Պոլիս Զինիլի խանի յարկը թիւ 15 Մասիսի խմբագրատունը

Եւ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց սենեակները։

ԻԶՄԻՐ. Պետիան ագա Տէմիրեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խոսրով էֆ. Լակիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Պետիան ագա Թանկէրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յարութիւն ագա Վարդեվանեան.
ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼԻՍ. Գէորգ ագա Մ. Պնտօնեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Էրմասեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ ագա Զաքարեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ ագա Փոմիկեան.
ԵԱՇ. Մ. ագա Խաչիկեան.
ՏՈՔԱՏ. Մկրտիչ ագա Այճեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս ագա Տէր Մարգարեան.
ԵՐԶՆԿԱՅ. Թադէոս ագա Բաղրատունի։
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Կարապետ ագա Վարդանեան

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրել ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՊՐՈՑ ՓԱՐԻԶԻ
ԱՐԾԱԹԷ ՇՔԱԴՐԱՄ
Է. ԿԻԻՅՕ

ԿՈՒՊՐ (ԳԱԹՐԱՆ) ԿԻԻՅՕԻ

ՀԵՂՈՒԿ ԹԱՆՁՐԱՅԵԱԼ

Պ. Կիւյօ յաջողեցաւ կուպրին տեսանելի դառնութիւնն ու կծուութիւնն անհետացնելու և խիստ դիւրալոյծ ընելու։ Այս յաջող գիւտէն օգուտ քաղելով՝ կուպրի թանձր հեղուկ մը կը մնայ, որ փոքր քանակութեան մէջ բաղում ներգործիչ սկզբունք կը պարունակէ։ Ուստի Կիւյօի կուպրը՝ հասարակ կպրաջուրին ամեն օգուտներն ունի առանց անպատեհութիւններն ունենալու։ Բաւական է սուրճի գդալ մը լցնել դաւաթ մը ջուրի մէջ, և դերազանց կպրաջուր մը ձեռք կը բերուի առանց անախորժ համի։ Այս կերպով ամեն մարդ կրնայ ինքնին կպրաջուր շինել պէտք եղած միջոցին, ուզածին չափ թեթև կամ զօրաւոր, որով թէ՛ ժամանակի խնայութիւն, և թէ՛ փոխադրութեան դիւրութիւն կունենայ, և կուպրի անհաճոյ դործածութենէն ալ ազատ կը մնայ։

Կիւյօի կուպրը, հարբուխի, թոքաբորբէն հիւանդութեան (պրոնշիթի), հաղի և այլ լանջային հիւանդութեանց մէջ ուրիշ ամեն հեղուկ դեղերու տեղն օգտակարապէս կը բռնէ։ Համեմատակ հիւանդութեանց ժամանակ ալ քօլէրայի, փորլուծութեան, տենդի և ուրիշ այս տեսակ հիւանդութեանց դէմ շատ օգտակար ըլլալը մասնաւորապէս վիճաբանած է բժշկներէն։

Վերջապէս մեծ յաջողութեամբ կը դործածուի

ԹՈՔՍԱԹՍՔԻՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
ԹՈՔԱԽՏԻ
ՀԱՐԲՈՒԽԻ
ՀԱՂԻ
ԿՈՒՐԾԲԻ ԳՐԴՌՈՒԹԵԱՆ
ՓՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
ՓԱՄՓՈՒՇՏԻ ԳՐԴՌՈՒԹԵԱՆ դէմ։

Ամենէն առաջ Փրիւսլի և յետոյ ամեն տեղ եղած փորձերէ հաստատուած է որ կուպրը՝ թոքախտ և թոքաբորբէն հիւանդութիւն ունեցողներուն խիստ օգտակար է։ Թոքախտը չբժշկեր, բայց հիւանդներուն մեծ սփոփանք և հանդստութիւն կուտայ. դանոնք հոգնեցնող հաղը կը դադրեցնէ, և շատ անդամ հիւանդներուն կեանքը կերկարնցնէ։ Այսչափը միայն բաւական է հիւանդայ ուշադրութեանն արժանի ընելու այս դեղը։ Բայց պէտք է լաւ համոզուիլ, որ այս դեղը մանաւանդ հիւանդութեան նոր սկսած ժամանակը պէտք է գործածել։ Թեթև հարբուխ մը կրնայ թոքաբորբէն հիւանդութեան փոխուիլ. այս պատճառաւ, մէկը հաղալ սկսելուն պէս այս դեղը պէտք է առնու, որպէս զի աւելի օգուտ քաղէ։ Կուրծքի տկարութիւն ունեցողներէն շատերը կրծախտ ունենալնին չեն գիտեր և շատ անդամ ինքզինքնին հարբուխ կամ թեթև թոքաբորբէ ունեցած կը կարծեն երբոր թոքախտ արդէն սկսած է։

Փարիզի եօթն հիւանդանոցաց, ինչպէս նաև Փրիւսլի, Վիէննայի և Լէյպզիկի մէջ Կիւյօի կուպրով փորձեր եղան և խիստ յաջող եղան։

Անհաւատիկ բժշկական Սքալպէլ լրագրին մէջ Տոքթոր Ֆեսմարտի ըրած դիտողութիւնները.

«Փրիւսլի մէջ Պ. Տ... 47 տարեկան, եօթն տարիէ 'ի վեր թոքաբորբէն հիւանդութիւն ունենալով, վերջին ծայր տարացած էր։ Դեղերէ ճանձրացած ըլլալով, մեծ դժուարութեամբ յանձնուաւ Կիւյօի Կուպրը փորձել։ Քանի մ'աւուր մէջ մարսողական զօրութիւնն անթնցաւ, հաղը քիչցաւ, և վեց շաբաթ դարմանէ ետև բոլորովին դադրեցաւ. երեք ամսէն ալ կատարեալ բժշկեցաւ. Պ. Տ.. մինչև հիմա կը դործածէ այս դեղը, և երդում կընէ որ բնաւ չպիտի թողու։

Դարձեալ.

«Պ. Զ.. 45 տարեկան, չորս տարիէ 'ի վեր թոքախտ եղած էր, բերնէն յաճախ և առատ արիւն եկած էր, վերջապէս անհամարձ վիճակի մէջ էր։ Կիւյօի կուպրը տուաւ, և կարծես հրաշք դործեց հիւանդին վրայ։ Տարիէն աւելի է որ կը դործածէ, և հաղը դրեթէ բոլորովին դադրած է։ Չեմ ըսեր որ այս դեղը Պ. Զ.. ի թոքախտը կատարեալապէս պիտի բժշկէ, բայց տարակոյս չկայ որ անոր կեանքը պիտի երկարեցնէ։

»Պէտք է աւելցնել, որ Կիւյօի կուպրին դործածութիւնը շատ պարադաներու մէջ ուրիշ բնական տաք հեղուկներ դործածելու հարկ չի թողուր։

Կիւյօի կուպրին ամեն մէկ չիշը կրնայ տասներկու տարի ջրի կպրաջուր շինել։

ԱԶԴ

Կիւյօի կուպրին շատ ծանօթութիւն որ իր օգտակար յատկութեանց ապացոյց մ'է, բարձրագոյն նժանողութեանց և արդ ամենալ բաղադրութեանց տակի տուած է, ինչպէս որ բարձրագոյն քիմիագործներու քննութիւններէն հաստատուած է։

Զուրկելով բարոյական պատասխանատուութիւն մը վերաբերելէ, որ ինձ չվերաբերիր, կը յայտնեմ թէ ես մի միայն իմ չենած բաղադրութեանս հարազատութիւնն ու լաւութիւնը կ'երաշխաւորեմ։ Ուստի գնողները պէտք է որ միշտ վրայի կնիքին և անոր պարանոցին փաթթուած երիզին վրայ հետեւեալ ստորագրութիւնը պահանջեն։

Լ. Կիւյօ

Կը գտնուի Ռիբա և Կ. Պոլիս Գանդիւ եղբարց, Վէլիցի և Գատապանի դեղարանները։

ՉԳՈՒՇԱՑԼԷ ԳՈՂԵՐԷՆ.

Ամենէն վճռական դոզերը՝ պատուաւոր վաճառականաց ստորագրութիւնն ու նշանը խարդախողներն են։ Շատ անդամ գէշ ու առողջութեան վնասակար բաղադրութիւններ կը ծախեն հնարողներուն նշաններովը եւ անոնց բուն վաճառքին անունն ու համարումը կը կոտրեն։

Ռօժէի մաքրողական փոշին, որ Փարիզի բժշկական Ակադեմիային հաւանութիւնն ստացած է, շատ վաճառուելուն պատճառաւ ամենէն շատ կը խարդախուի։

Ուստի գնողները չիրարուելու համար շիշերուն պատեանը փոխելով հարկ եղաւ։

Այսուհետեւ բուն Ռօժէի փոշի պէտք է ճանչնալ այն շիշերը՝ որոց ծայրերը՝ նեղկոյ կընիքը կը գտնուի չորս դունով։

ROGÉ
Tout flacon ne portant pas ce cachet imprimé en quatre couleurs devra être considéré comme ne sortant pas de la fabrique de l'inventeur.
PARIS

VESICATOIRE BALBESPEYRES

ԻԱՐԱՆ ՍԼՊԷՍԲԷՅՐԻ, Որ Գոգղիոյ, Թուբրիոյ եւ Մեացեալ—Նշանագրպինուորական հիւանդանոցներուն մէջ ընդունուած է, եւ արագ ու կանոնաւոր ներգործութիւն ունի։ Մէն մի Խարան՝ իրականէ կոզմը Սլպէսբէյրի ստորագրութիւնը պէտք է ունենայ։

Փարիզ, Ֆոպուր Սէն—Ջրնի փողոց, թիւ 78, եւ ամեն դեղագործաց քով կը գտնուի։

ROB BOYVEAU LAFFECTEUR

Հաւանութիւն ստացած Գոգղիոյ, Պելճիոյ, Ռուսիոյ, Իսպանիոյ եւ Թուրքիոյ մէջ եւ Տոքթոր Ժիրօ սը Սէն—Ժերվէի ստորագրութեամբ վաւերացած։

Արիւնը մաքրող դեղերուն մէջ այս շիրասը միշտ առաջին տեղը բռնած է, թէ իր ազդեցութեամբը որ 25 տարիէ 'ի վեր փորձով հաստատուած է, եւ թէ իր միայն բուսական բաղադրութեամբը Հիվանդին կրծուժէ, առանց մնդիկի, մարմնի հիւանդութիւնները, որքան խոյս եւ ծնդարերութենէ ու չափահասութենէ պատճառեալ հիւանդութիւններ, նմանապէս եւ մանաւանդ թէ նոր եւ թէ հին տարափոխիկ հիւանդութիւնները՝ որք քօրտհիւսի, մնդիկով, եւ իսարբ սը բոթասիօմով չեն բուժիր։

Պրդանուի Փարիզ Բիւէր փողոց 12, եւ Կ. Պոլիս Եէնի Ճամի փողոց թիւ 16, 18, 20, Տէլլա Սուսայի, Պ. Ջանենի, Օհանիանի, Վէլիցի, Զօղանեզլուի, Գասապեանի եւ Սլէքեանի դեղարանները։

ԼԱ ԺԻՐՕՆՏ

ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ, ԿԱՐԿՈՒՏԻ ԵՒ ԱՆԱՄՆՈՑ ԿՈՏՈՐԱՑԻ ԴԷՄ

Կապահովէ, տուներ, կարասիներ, վաճառանոցներ, վաճառքներ եւայլն եւայլն, մինչեւ անդամ փայտէ շէնքեր հրդեհի դէմ։ եւ անառնոց կոտորածի դէմ, չափաւոր դնով եւ չահաւէտ պայմաններով թէ՛ Կ. Պոլսոյ եւ թէ Թուրքիոյ դիւրաւոր քաղաքաց մէջ։ Վնաս մը պատահած ժամանակ, ստորագրիչն անմիջապէս կը կատարէ ճշդիւ եւ ազնուութեամբ բոլոր յանձն առած պայմանները։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար պէտք է դիմել առ.

Ընդհանուր Տնօրէն Թուրքիոյ համար
ԵՂԻԶԱՍԱՆԴՐ ԲԻՐՄԷՋ Ի ՊԱՀՃԷ ԴԱԲՈՒ